

Stājas spēkā jaunas ugunsdrošības prasības

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) 2012. gadā sāka darbu pie jaunu ugunsdrošības noteikumu izstrādes, jo astoņu gadu laikā kopš pēdējo grozījumu apstiprināšanas ugunsdrošības jomā bija notikušas ievērojamas izmaiņas.

Ugunsdrošības noteikumu pārskatīšanu arī veicināja Ministru kabineta (MK) 2011. gadā apstiprinātais pasākumu plāns administratīvā sloga samazināšanai, administratīvo procedūru vienkāršošanai un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai uzņēmējiem un iedzīvotājiem. Līdz ar to, gatavojot jauno Ugunsdrošības noteikumu projektu, tika atvieglotas atsevišķas prasības, samazināts noformējamo dokumentu skaits, mazināts ugunsdzēsības aparātu apkopes finansiālais slogs. Papildus samazināts ugunsdrošībai lietojamo zīmju skaits un informācija par nepieciešamajām zīmēm ir ietverta noteikumos, savukārt ugunsdrošības zīmju kopums ir iekļauts noteikumu 1. pielikumā. Līdz ar to vairs nav jāiegādājas Latvijas standarts LVS 446 „Ugunsdrošībai un civilajai aizsardzībai lietojamās drošības zīmes un signālkrašojums”, lai zinātu, kādas ugunsdrošības zīmes nepieciešamas objektā.

Noteikumu izstrādi ietekmēja 2013. gadā veiktie grozījumi „Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likumā”, kurā tika precizēta atbildīgā persona par ugunsdrošību objektā. Likuma 9. pants paredz, ka: *“(1) Par ugunsdrošību objektā ir atbildīgs ēkas, būves, to daļu vai zemesgabala īpašnieks (valdītājs) vai pārvaldnieks, ja tas paredzēts pārvaldīšanas līgumā, bet iznomātā (izīrētā) vai lietošanā nodotā ēkā, būvē, to daļās vai zemesgabalā par ugunsdrošību ir atbildīgs nomnieks (īrnieks) vai cits lietotājs, ja tas paredzēts līgumā.*

(2) Vairākām personām iznomātā vai lietošanā nodotā ēkā, būvē, to daļās vai zemesgabalā par koplietošanas ugunsdrošības inženiertehnisko sistēmu un aprīkojuma ekspluatāciju atbilstoši ražotāja tehnisko noteikumu un ugunsdrošību regulējošu normatīvo aktu prasībām ir atbildīgs ēkas, būves, to daļu vai zemesgabala īpašnieks (valdītājs) vai pārvaldnieks, ja tas paredzēts pārvaldīšanas līgumā”.

No noteikumiem ir izņemtas arī novecojušas, tehniskiem standartiem neatbilstošas prasības. Izveidots jauns veidlapas paraugs elektroinstalācijas pārbaudei, precizēti ugunsdzēsības hidrantu, apkures un ventilācijas, ugunsdzēsības krānu pārbaudes dokumenti un veidlapa ugunsbīstamo darbu veikšanai.

Atbilstoši labas pārvaldības principiem noteikumu projekta izstrādes laikā tika pieaicināti attiecīgo jomu speciālisti (t.sk. skursteņslaucītāji, elektriķi, gāzes apgādes speciālisti u.c.), kā arī izvērtēta citu valstu pieredze un iespēju robežās pārņemti labās prakses piemēri.

Lai gan atsevišķas jauno ugunsdrošības noteikumu prasības fiziskām un juridiskām personām uzliek papildu pienākumus un prasīs laiku pielāgoties izmaiņām, tomēr tiem ir vairāki būtiski ieguvumi un atvieglojumi, kas samazinās ugunsgrēka izcelšanās iespējamību, sekmēs ātrāku ugunsgrēku atklāšanu un ilgtermiņā uzlabos ugunsdrošības stāvokli katrā objektā un valstī kopumā.

Jaunie MK 2016. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 238 „Ugunsdrošības noteikumi” stājas spēkā 2016. gada 1. septembrī. Līdz ar to spēku ir zaudējuši MK 2004. gada 17. februāra noteikumi Nr. 82 “Ugunsdrošības noteikumi”.

Turpinājumā par būtiskākajām izmaiņām ugunsdrošības noteikumos, kuras svarīgi zināt ne tikai juridiskām personām, bet arī fiziskām personām.

Evakuācija

Līdz šim Ugunsdrošības noteikumos bija noteikts tikai juridiskās personas vadītāja pienākums ugunsgrēka gadījumā organizēt cilvēku evakuāciju, taču nebija paredzēts pašu fizisko personu pienākums evakuēties, ja atskanējis trauksmes signāls vai izcēlies ugunsgrēks. Lai paātrinātu evakuācijas norisi un izvairītos no situācijas, kad personas atsakās evakuēties, jauno Ugunsdrošības noteikumu 6. punkts paredz, ka: „Personu pienākums ir nepieļaut ugunsgrēka izcelšanos vai darbības, kas var izraisīt ugunsgrēku, kā arī, atrodoties būvē, nekavējoties evakuēties, atskatot ugunsgrēka trauksmes signālam vai pamanot ugunsgrēku”.

Jaunie Ugunsdrošības noteikumi nosaka maksimālo cilvēku skaitu, kas vienlaicīgi var atrasties būvē vai tās daļā, atkarībā no evakuācijas izeju skaita. 239. punkts paredz, ka: “Publiskā vai saimnieciskās darbības objektā, tā ugunsdrošības nodalījumā, objekta stāvā un telpā aizliegts atrasties:

239.1. vairāk par 50 cilvēkiem, ja ir viena evakuācijas izeja;

239.2. vairāk par 500 cilvēkiem, ja ir divas evakuācijas izejas;

239.3. vairāk par 1000 cilvēkiem, ja ir trīs evakuācijas izejas”.

Savukārt 241. punktā noteikts minimālais evakuācijas ceļa platums: piemēram: “Ja evakuācijas ceļa brīvais platums ir 1 m, pa to atļauts evakuēt līdz 50 cilvēkiem. ... līdz 250 cilvēku evakuācijai nepieciešamais evakuācijas ceļa platums ir vismaz 1,2 m. Ja evakuējamo skaits no telpas vai no vienā stāvā izvietotajām telpām pārsniedz 250 lietotājus, evakuācijas ceļa summārais platums katriem nākamajiem 100 lietotājiem ir par 50 cm lielāks. Ārstniecības un aprūpes iestādēs, ja evakuējamo cilvēku skaits pārsniedz 50, evakuācijas ceļa brīvais platums nedrīkst būt mazāks par 1,80 m”.

Noteikumi paredz arī izņēmumus un nosaka, ka 239. un 241. punkta prasības neattiecas uz tiem objektiem, kuru būvprojektos paredzēti citi evakuācijas risinājumi, kas ir jānorāda ugunsdrošības instrukcijā.

Līdzās tam, lai izvairītos no iespējam atšķirīgi piemērot noteikumu prasību, 243. punkts skaidro evakuācijas durvju atvēršanas bez aizkavējuma un šķēršļiem būtību, nosakot, ka „Par aizkavējumu tiek uzskatīts jebkurš šķērslis, kas liedz atvērt durvis ilgāk par trim sekundēm”.

Ugunsdrošības instrukcija un instruktāža

Jaunajos Ugunsdrošības noteikumos precizēts un papildināts ugunsdrošības instrukcijas saturs. Instrukcijas, kas izstrādātas līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai un atbilst MK 2004. gada 17. februāra noteikumu Nr. 82 „Ugunsdrošības noteikumi” prasībām, atbilstoši jaunajām prasībām jāpārstrādā līdz 2017. gada 1. septembrim. Pārstrādājot instrukcijas, tās būs jāpapildina, piemēram, ar objekta vispārīgu un ugunsdrošību raksturojošu informāciju.

Jauno noteikumu prasības arī maina ugunsdrošības instruktāžas veikšanas kārtību un tās biežumu. Noteikumu 185. punkts nosaka, ka „Ugunsdrošības instruktāžu veic par ugunsdrošības instrukcijā norādīto informāciju, kas tieši attiecas uz nodarbināto.” Savukārt 190. punktā noteikts ugunsdrošības instruktāžu veikšanas biežums:

“Ugunsdrošības instruktāžu veic:

190.1. izglītības iestādēs – ne retāk kā divas reizes gadā;

190.2. ārstniecības un aprūpes iestādēs – ne retāk kā četras reizes gadā;

190.3. citos objektos – ne retāk kā reizi gadā.”

Jaunajos Ugunsdrošības noteikumos arī noteikta prasība personām, kuras izstrādā ugunsdrošības instrukciju, veic instruktažu un praktiskās nodarbības, - tām ir jābūt profesionālajai izglītībai ugunsdrošībā vai attiecīgai apmācībai ugunsdrošības jomā.

178. punkts nosaka, ka: *“Tiesības izstrādāt ugunsdrošības instrukciju, veikt ugunsdrošības instruktažu, praktiskās nodarbības, ugunsdzēsības hidrantu un iekšējā ugunsdzēsības ūdensvada pārbaudi ir personai, kura ir ieguvusi profesionālo izglītību ugunsdrošībā vai saņēmusi apmācību ugunsdrošības jomā:*

178.1. saimnieciskās darbības objektam un publiskam objektam, kurā var atrasties no 10 līdz 50 cilvēkiem, kā arī saimnieciskās darbības objektam ar sprādzienbīstamu vidi – atbilstoši Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta izstrādātai mācību programmai (ne mazāk par 20 stundām);

178.2. saimnieciskās darbības objektam un publiskam objektam, kurā var atrasties vairāk par 50 cilvēkiem, kā arī paaugstinātas bīstamības saimnieciskās darbības objektam – atbilstoši Izglītības un zinātnes ministrijas licencētai profesionālās izglītības programmai (ne mazāk par 160 stundām).”

Ugunsdzēsības līdzekļi

No 2020. gada 1. janvāra viendzīvokļa objektu, kas atbilstoši Ugunsdrošības noteikumu 2.15. punktam ir: *“brīvi stāvoša savrupmāja (piemēram, individuāla ģimenes māja, villa, mežsarga māja, lauku māja, vasarnīca, dārza māja), arī dvīņu un rindu mājas, kurās katram dzīvoklim ir savs jumts un sava atsevišķa ieeja”*, ir jānodrošina ar ugunsdzēsības aparātu, jo saskaņā ar jauno Ugunsdrošības noteikumu 256. punktu: *“Viendzīvokļa objektu nodrošina ar ugunsdzēsības aparātu, kura dzēstspēja ir vismaz 21A 113B”*.

Izstrādājot jaunus noteikumus, pārskatītas ugunsdzēsības aparātu uzturēšanas prasības, un no noteikumiem svītrots Latvijas standarts LVS 332 „Ugunsdzēsības aparātu uzturēšana ekspluatācijai gatavā stāvoklī”, vienlaikus Ugunsdrošības noteikumos iekļaujot pamatprasības par ugunsdzēsības aparātu apskates un tehniskās apkopes biežumu un personu atbildību.

Līdzšinējā kārtība paredzēja ugunsdzēsības aparātu tehnisko apkopi veikt reizi divos gados. 2018. gada 1. janvārī stāsies spēkā atvieglotas prasības ugunsdzēsības aparātu tehniskai apkopei, jo saskaņā ar noteikumu 273.punktu: *“ja ugunsdzēsības aparātam nav konstatēti bojājumi, ugunsdzēsības aparāta tehnisko apkopi veic pēc ugunsdzēsības aparāta ražotāja noteiktā garantijas termiņa beigām”*, savukārt 274. punktā nosaka, ka *“ja ražotājs nav noteicis ugunsdzēsības aparāta tehniskās apkopes biežumu, ugunsdzēsības aparāta tehnisko apkopi veic ne retāk kā reizi piecos gados”*. Starp ugunsdzēsības aparāta tehniskajām apkopēm veicama vizuāla pārbaude vismaz reizi gadā vai reizi sešos mēnešos, ja pastāv vandālisma risks vai atmosfēras apstākļu iedarbība.

Atbilstoši jauno noteikumu 520.punktam: *“Līdz 2017.gada 31.decembrim ugunsdzēsības aparātu tehnisko apkopi veic atbilstoši Latvijas standartam LVS 332:2003 “Ugunsdzēsības aparātu uzturēšana ekspluatācijai gatavā stāvoklī”*.

Jaunie noteikumi paredz būtiski mainīt kārtību, kādā nosaka objektā nepieciešamo ugunsdzēsības aparātu daudzumu. Turpmāk šis skaits ir jānosaka atkarībā no to dzēstspējas, nevis tilpuma. Ugunsdrošības noteikumos noteikta šī jaunā aprēķina kārtība.

Piemēri:

1. Tirdzniecības objektā ar platību 830 m², kurā vienlaicīgi var atrasties vairāk par 100 cilvēkiem – liels ugunsbīstamības līmenis (skatīt noteikumu 5.pielikuma 1.tabulu), ugunsdzēsības aparātu kopējai minimālai dzēstspējai jābūt 294A 1520B (skatīt noteikumu 5.pielikuma 2.tabulu).
Lai iegūtu nepieciešamo aparātu skaitu, ir jādala platībai noteiktā dzēstspēja ar ugunsdzēsības aparāta dzēstspēju:
A klases ugunsgrēkam: $249/34=7,32$ (noteikti apaļojam uz augšu), rezultātā sanāk 8 aparāti;
B klases ugunsgrēkam: $1520/183=8,31$ (noteikti apaļojam uz augšu), rezultātā sanāk 9 aparāti.
Šādā objektā nepieciešami 9 ugunsdzēsības aparāti, ja viena ugunsdzēsības aparāta dzēstspēja ir 34A 183B (dzēstspējas var atšķirties atkarībā no aparāta “kvalitātes”).
2. Objektā ir serveru telpa 40m², kurai ir ierobežota vai kontrolēta cilvēku piekļuve. Ugunsgrēku klase serveru telpā ir “B”. Ugunsbīstamības līmenis ir mazs (skatīt noteikumu 5.pielikuma 1.tabulu) un ugunsdzēsības aparātu kopējai minimālai dzēstspējai jābūt 113B (skatīt noteikumu 5.pielikuma 2.tabulu). Izvēlētais ugunsdzēsības aparāta (ogļskābās gāzes ugunsdzēsības aparāts – OA-5KG 70B/C) dzēstspēja ir 70B. Lai iegūtu nepieciešamo aparātu skaitu, ir jādala platībai noteiktā dzēstspēja ar ugunsdzēsības aparāta dzēstspēju: $113/70 = 1,61$ (noteikti apaļojam uz augšu), rezultātā sanāk 2 aparāti. ***Līdz ar to, serveru telpa 40 m², kurai ir ierobežota vai kontrolēta cilvēku piekļuve, ir nepieciešami ne mazāk kā 2 ogļskābās gāzes ugunsdzēsības aparāti – OA-5KG 70B/C.***

Uguns aizsardzības ierīce un sistēma

No 2020. gada 1. janvāra visās mājās un dzīvokļos, kā arī publiskajos objektos, kuros paredzēts izmitināt gulēšanai līdz 10 cilvēkiem, ir jāuzstāda dūmu detektori. Autonomais dūmu detektors ir ierīce, kas reaģē uz dūmiem un tā darbību nodrošina baterija.

119. punkts paredz, ka: „*Viendzīvokļa objektu, daudzdzīvokļu objekta dzīvokli, un publisku objektu, kurā paredzēts izmitināt gulēšanai līdz 10 cilvēkiem, nodrošina ar autonomu ugunsgrēka detektoru, kas reaģē uz dūmiem. Autonomu ugunsgrēka detektoru var aizstāt ar automātisko ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas sistēmu.*”

Ja mājai vai dzīvoklim ir vairāki stāvi, tad dūmu detektors nepieciešams katrā stāvā, jo noteikumu 120. pants nosaka, ka: “*Viendzīvokļa objekta un daudzdzīvokļu objekta dzīvokļa katrā stāvā izvieta vismaz vienu autonomo ugunsgrēka detektoru. Autonomo ugunsgrēka detektoru uzstāda un uztur darba kārtībā, ievērojot ražotāja prasības.*”

Apkures un ventilācijas sistēma, iekārta un ierīce

Jaunajos noteikumos atvieglotas apkures ierīces, iekārtas, dūmvadu un ventilācijas kanāla tehniskā stāvokļa novērtēšanas un tīrīšanas prasības.

Līdz jauno noteikumu spēkā stāšanās brīdim dūmvadu un dabīgās ventilācijas kanālu tīrīšanu varēja veikt tikai sertificēts skursteņslaucītājs, taču turpmāk viendzīvokļa objektā šos darbus varēs veikt arī ēkas atbildīgā persona, kas ir, piemēram, ēkas īpašnieks.

Turpmāk dūmvadu un ventilācijas kanālu tehniskā stāvokļa pārbaudi būs jāveic reizi 5 gados, nevis kā līdz šim reizi 3 gados. To nosaka jauno noteikumu 74. punkts, kas paredz, ka: *“Cietā un šķidrā kurināmā apkures iekārtas, ierīces, dūmvada un dabīgās ventilācijas kanāla tehniskā stāvokļa pārbaudi veic reizi piecos gados”*.

Lai dažāda veida apkures ierīcēm noteiktu atbilstošu un tāpēc atšķirīgu tīrīšanas periodiskumu, jaunajos Ugunsdrošības noteikumos ir iekļauts termins „ilgdedzes cietā kurināmā apkures ierīce”. Saskaņā ar noteikumu 68. punktu: *“Ilgdedzes cietā kurināmā apkures ierīce un iekārta ir apkures ierīce un iekārta, kura neakumulē (sevī neuzkrāj) siltumu ilgāk par trim stundām”*. Sodrējus no šādas apkures ierīces un iekārtas dūmvada tīra: *“... pirms apkures sezonas sākuma (līdz 1. novembrim), kā arī vienu reizi apkures sezonā (no 1. novembra līdz nākamā gada 1. martam)”*. Savukārt noteikumu 69.punkts paredz, ka: *“Dūmvadu un cietā un šķidrā kurināmā apkures ierīci un iekārta, kas nav minēta šo noteikumu 68. punktā, tīra pirms apkures sezonas sākuma (līdz 1. novembrim)”*, bet 70.punkts, ka: *“Apkures iekārta un ierīci, kurā par kurināmo izmanto gāzi, tīra un tā tehnisko apkopi un tehniskā stāvokļa pārbaudi veic ne retāk kā reizi gadā, ja ražotājs nav noteicis citādi. Ja apkures ierīce atslēgta ilgāk par sešiem mēnešiem, veic ārpuskārtas dūmgāzu novadīšanas un ventilācijas kanālu pārbaudi un sastāda tehniskā stāvokļa pārbaudes aktu”*.

Jauno Ugunsdrošības noteikumu 89.10.apakšpunktā ietverts aizliegums: *“daudzdzīvokļu objektā dabīgās ventilācijas kanālam aizliegts pievienot mehāniskās ventilācijas iekārta, ja telpā izvietots gāzes aparāts un nav ventilācijas, kas nodrošina pastāvīgu gaisa apmaiņu telpā un noplūdušās gāzes novadīšanu ārpus būves”*, kas stāsies spēkā 2018. gada 1. janvārī.

Telpās, kurās atrodas dabas gāzes iekārtas (piem., gāzes plītis dzīvojamo māju virtuvēs), ir ierīkota dabīgā ventilācijas sistēma, lai dabasgāzes noplūdes gadījumā tā izplūstu caur dabīgās ventilācijas kanālu un telpā neveidotos bīstama gāzes koncentrācija. Šāds aizliegums paredzēts, jo situācijā, kad dabīgās ventilācijas kanālam pievieno mehānisko ventilācijas sistēmu un nav nodrošināta dabīgā ventilācija, gāzes noplūdes gadījumā izveidosies sprādzienbīstama gāzes koncentrācija un rodoties aizdedzināšanas avotam notiks sprādziens ar iespējamu tālāku degšanu, ugunsgrēku.

2017. gada 1. septembrī stāsies spēkā prasība, kas iekļauta noteikumu 354. punktā un paredz, ka: *“Objektā, kurā atrodas gāzes aparāts, kura kopējā nominālā siltuma jauda ir lielāka par 50 kW, kā arī, ja gāzes aparāts (neatkarīgi no gāzes aparāta jaudas) atrodas pagrabā vai cokolstāvā, uzstāda gāzes noplūdi signalizējošu detektoru. Gāzes noplūdi signalizējošu detektoru uztur darba kārtībā”*.

Elektroinstalācija, elektroiekārta un elektroierīce

Jaunajos noteikumos iekļauta termina “elektroinstalācija” definīcija, kas nosaka, ka elektroinstalācija ir *“elektrosistēmas zemsprieguma daļa, kas pārvada un sadala elektroenerģiju lietotāja elektroietaisēs no elektroietaišu piederības robežas līdz elektroierīcei”*.

Līdzās tam mainīts elektroinstalācijas (tai skaitā zemējuma un zibens aizsardzības ierīces) pārbaudes biežums. Noteikumu 56.punkts nosaka, ka: *“Elektroinstalācijas (tai skaitā zemējuma un zibensaizsardzības ierīces) pārbaudi veic reizi 10 gados, bet, ja objektā vai teritorijā ir:*

56.1. sprādzienbīstama vide, – reizi divos gados;

56.2. ķīmiski agresīva vide, – reizi gadā”.

No 2017. gada 1. septembra stāties spēkā prasība vienlaicīgi ar elektroinstalācijas pretestības pārbaudēm veikt arī elektroinstalācijas kontaktu savienojumu, piemēram, elektrosadales skapī pārbaudi ar termokameru.

Ja jums ir neskaidrības par jauno noteikumu prasību piemērošanu:

1. Vērsieties pie jums tuvākās ugunsdzēsības daļas ugunsdrošības uzraudzības inspektora http://vugd.gov.lv/lat/Kontakti/talrunu_saraksts?staff_id=262 vai Ugunsdrošības uzraudzības pārvaldē http://vugd.gov.lv/lat/Kontakti/talrunu_saraksts?staff_id=246
2. Nelielu konsultāciju saņemšanai, rakstiet elektronisko vēstuli uz e-pasta adresi uup@vugd.gov.lv
3. Problēmjauditājumu risināšanai, rakstiet oficiālu VUGD adresētu vēstuli, to nosūtot uz adresi Maskavas iela 5, Rīga, LV-1050.

Ministru kabineta 2016.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.238 “Ugunsdrošības noteikumi”
<http://m.likumi.lv/doc.php?id=281646> (*aktīvais links*)